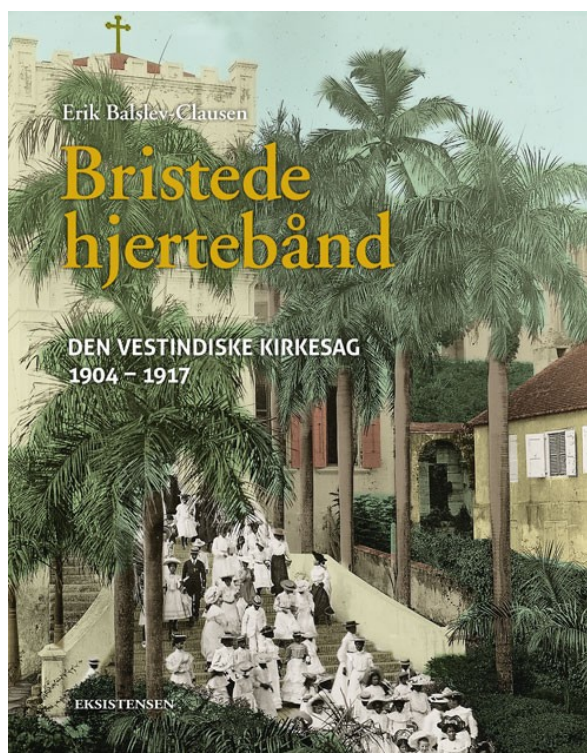

Anmeldelse: Sidste mand lukker og slukker

Udgivet 21/04/2017 — af Jakob Brønnum

Bristede hjertebånd – en bog om den vestindiske kirkesag af provst Erik Balslev-Clausen – fylder læseren med en ambivalens, som er så mangetydig, at det alene kan være en grund til at anbefale den til den historieinteresserede læser. Men det er også en helt igennem deprimerende bog, skriver Jakob Brønnum.

Det første spørgsmål, man som læser stiller sig om nærværende bog er, hvorfor den egentlig er skrevet? Forfatteren, Erik Balslev-Clausen, der er tidligere provst på Østerbro, har i sin tid arbejdet med kirken i Grønland. Hvad er det, han vil levere? Er det et bidrag til den disciplin inden for teologien, der hedder kirkehistorien, som har en underdisciplin, der hedder missionshistorie? Eller er det et vandmærke af kolonihistorien, et billede set gennem tre sølle, små kirkesamfund i troperne, drevet af folk med gode viljer og mange sygdomme?

Hver søndag siden 1666

Undertitlen, Den Vestindiske Kirkesag, 1904-1917, betyder ikke, at der var en bestemt sag, der blev behandlet, en affære om et eller andet. Udtrykket "kirkesagen" hentyder til dette, at nogen tog den sag på sig at sikre og drive et dansk folkekirkeliv på øerne.

Det var ikke noget, der begyndte der. Forfatteren gør opmærksom på, at der formentlig har været holdt gudstjeneste hver søndag siden 1666, hvor den stolte danske søfartsnation bemægtigede sig øen St. Thomas på den anden side af Atlanterhavet. For siden også at sætte sig på nabøerne St. Croix og St. Jan.

“

Lige fra starten når bogen tager fat, driver den allerede af melankoli

I bogen forbindes koloniseringen af Dansk Vestindien med det faktum, at Danmark havde tabt Skåne, Halland og Blekinge i 1600-tallet, og afhændelsen af øerne i 1917 havde ikke mindst at gøre med, at de var blevet sværere at drive rent økonomisk, dels efter slavernes frigivelse, dels fordi efterspørgslen efter rørsukker mindskedes i takt med at sukkerroerne vandt frem på markerne i Danmark.

Så lige fra starten når bogen tager fat, ikke mindst gennem beskrivelser og citater fra en udsendt kirkeleder fra Danmark, driver den allerede af melankoli, fordi man er begyndt at tale om at afhænde øerne, men også fordi kirken faktisk ikke fungerer særlig godt blandt de danske på øerne. Meget få går i kirke. Hver søndag holdes der engelsksprogede gudstjenester i de samme kirker, og der går det meget bedre. Desuden er der en del konkurrence fra andre, europæiske kirker, som efter religionsfrihedens indførelse med Grundloven 50 år tidligere har kunnet drive mission i de danske besiddelser.

Den udsendte observatør foreslår en lang række forbedringer af de lokale kirkeforhold for biskopperne i Danmark og man tager også fat på det. Men så afhændes øerne pludselig og spørgsmålet er, som allerede bogens bagsidetekt antyder, om det er andet end "skønne, spildte kræfter".

På samme måde som Socialdemokratiet i Danmark og kirken aldrig rigtig kom på talefod om sociale problemer i 1800-tallet, selvom der var åbenlyse muligheder, kommer kirken ud på et sidespor i forbindelse med en arbejderopstand på de vestindiske øer, der muligvis var med til at vende stemning i Danmark for salget.

“

Man opretter en afdeling af Blå Kors på øerne og danskere i hvidt tøj holder møder med afrikanske, tidligere slaver, der bagefter går ud og drikker sig sanseløst berusede i billig sukkerrørsrom.

Ambivalensen fra læserens side består naturligvis i, at den store hjælp, som mennesker i de missionske kredse i Danmark ønsker at yde, jo kulturelt set er på egne præmisser, langt hen ad vejen, sådan som det altid har været i missions- og koloniarbejdet. Så bogen har også sit mål af beskrivelser af de der helt skæve situationer, hvor man opretter en afdeling af Blå Kors, afholdsbevægelsen, på øerne og danskere i hvidt tøj holder møder med afrikanske, tidligere slaver, der bagefter går ud og drikker sig sanseløst berusede i billig sukkerrørsrom.

Man kan få indtryk af, at der hersker samme kolonialistisk forfærdende forhold som i Grønland, men det er nok overdrevet. At Danmark har været ret kikset som kolonisation med sine små havneforlægninger i Caribien, Vestafrika og i Indien, det såkaldte Trankebar, kan der vist ikke sættes spørgsmål ved. Til gengæld bør det siges, som det også fremgår af bogen, at visse af kirkens folk forsøgte at blive så længe som muligt for at hjælpe de lokale under overgangen til amerikansk styre.

N-ordet på hveranden side

Erik Balslev-Clausen vælger at lade europæernes racistiske udtryksmåde stå uimodsagt. N-ordet står med andre ord på hver anden side, når der citeres fra datidige tekster. Forståeligt nok, det ville være blevet en helt anden bog, havde han valgt anderledes. Men at man ikke kan skelne mellem tradition og etnisk oprindelse på det tidspunkt, står også helt klart.

De tidligere slaver, der er hentet ud fra deres hjem i Afrika, som Thorkild Hansen jo i 1960'erne har beskrevet så malende og uforglemmeligt i sin trilogi, Slavernes kyst, Slavernes skibe og Slavernes øer, opfattes simpelthen som dummere og dårligere til at lære skolestof, men til gengæld som lydige. Og det er da altid noget, fremgår det.

Omvendt synes det et faktum, at "racemodsetningerne", så tydelige og store de end er, alligevel er mindre på de danske øer end andre steder. Hvorfor ved jeg ikke. Men jeg tror faktisk på det. Selvfølgelig får drengene én med spanskrøret, hvis de piller næse i skolen. Men vi har ingen Kong Leopold, der begår unævnelige unævneligheder som blandt befolkningen i Belgisk Congo.

“

Blandt de indtryk, man stærkest sidder tilbage med, er de danske udsendinges kritik af de danske embedsmænd som uansvarlige og uinteresserede i at drive deres forskellige embeder på en fyldestgørende måde.

Og så svage de tre danske folkekirkensamfund end er på øerne, så udgør de dog et vist, menneskeligt bindeled mellem øerne og Danmark, der er stærkere end nogle af de andre bindeled af mere national eller erhvervsmæssig art, hvis man skal tro bogen.

Blandt de indtryk, man stærkest sidder tilbage med, er de danske udsendinges kritik af de danske embedsmænd som uansvarlige og uinteresserede i at drive deres forskellige embeder på en fyldestgørende måde.

Og så selvfølgelig den lakoniske bemærkning fra forfatteren, at der ikke – efter at kolonimagten har indtaget øerne og importeret slaver fra Afrika – er nogen tilbage af den befolkning, Columbus mødt i slutningen af 1400-tallet. De er, her et halvt årtusind senere, døde af indførte sygdomme og koloniherrernes hårdhændede behandling.

Jeg tror, bogen er skrevet, ganske enkelt fordi det nu engang er dansk historie, der ikke er beskrevet før, på denne måde, [som en lille coffee table book](#) med fine og forbløffende fotos fra en tid, der virker som en del af europæisk historie, vi betragter som både afsluttet og lukket. Men det skyldes nok, at vi endnu ikke rigtig har forstået, hvor mange mennesker, der lever og arbejder illegalt i de europæiske storbyer, og under hvor forfærdelige forhold, og at vi alligevel glemmer, hvor mange mennesker, der er døde under stadionbyggerierne i Qatar, når vi om nogle år sidder og ser VM i fodbold.

Erik Balslev-Clausen: Bristede hjertebånd – den vestindiske kirkesag 1904-1917. 175 sider. 249 kroner. Forlaget Eksistensen. Er udkommet.

Topfoto: Bogens omslag (Forlaget Eksistensen).

Kan du lide POV formatet, så skulle du tage at [klikke her og like vores Facebook-side](#). Her får du også alle links til vores nye artikler. Del os gerne med andre. Du kan også tegne et abonnement til 20 kr. om måneden via PayPal under 'Hold POV.International i live' eller via din netbank. Vores kontonummer

er: 3409 12107307. Du kan også donere til hele POV.International via MobilePay på 40 12 19 68. Vi udkommer uden annoncer og modtager ikke mediestøtte.

Jakob Brønnum

Jakob Brønnum er forfatter til omkring 30 bøger og redaktør på Præsteforeningens Blad og nettidsskriftet Den smalle bog.

I efteråret 2016 udkom bogen "Pengeguden" (Forlaget Eksistensen) og digtsamlingen "Porten til den indre by (Det poetiske bureaus forlag), begge på omkring 300 sider.

De seneste bøger:

- * Sange ved himlens port. Bob Dylans bibelske inspirationskilder (essay, 2014)
- * Malmö by night (digte, 2014)
- * Langsomheden 1.0 (digte, 2015)
- * Argumenter mod døden (essay, 2015)
- * Lysåret (haikudigte, 2016)
- * Fortællinger fra undergrunden (noveller, 2016)
- * Pengeguden (essay, 2016)
- * Porten til den indre by (digte, 2016)

Jakob Brønnum er født og opvokset på Frederiksberg. Han har HumBas fra RUC og er cand. theol. fra Århus Universitet. Jakob Brønnum er en meget anvendt foredragsholder. Han bor i dag i Sverige med sin familie. Hans kone (og skolekammerat fra Johannesskolen på Frederiksberg) er lektor og forsker ved socionomuddannelsen på universitetet i Örebro. På POV International skriver Jakob Brønnum kulturstof og om etiske og eksistentielle problemstillinger.

POV's skribenter arbejder uden honorar. Støt gerne Jakob Brønnums artikler på MobilePay: 53 60 84 96.

[FACEBOOK](#)
[TWITTER](#)
[GOOGLE](#)
[PINTEREST](#)

TAGS:

[DANSK VESTINDIEN](#)
[ERIK BALSLEV-CLAUSEN](#)
[FOLKEKIRKEN](#)
[HISTORIE](#)
[KOLONIHISTORIE](#)

ANBEFALET TIL DIG

**Strandskaller,
solcreme og
storpolitik**

Farvel Alberta

**Dansk erstatning
og undskyldning**

F Ø L G O S

Synes godt om

Del

42 tusind personer synes godt om dette.
[Opret en profil](#) for at se, hvad dine venner synes godt om.

Follow @pointofviewint

H O L D P O V I N T E R N A T I O N A L I L I V E

Vi har valgt ikke at modtage mediestøtte eller overlæse siden her med forstyrrende reklamer. Vi gemmer os heller ikke bag en betalingsmur. I disse

tider er der mere end nogensinde brug for kritik, debat og oplysning. Det vil vi gerne levere til alle POV's læsere – også dem, der ikke har råd til at betale.

Hvis du nyder at læse os, kan du støtte ved at blive medlem, støtte os med et enkelt beløb, når du har lyst, eller støtte den enkelte skribent via deres info-bokse.

Sådan kan du støtte os:

MobilePay

40 12 19 68

Bankoverførsel

Reg. nr. 3409 Kontonr. 12107307

PayPal

Herunder kan du melde dig ind hos os via Paypal, så dit månedlige støttebeløb bliver trukket automatisk. Det kan vi endnu ikke med MobilePay.

Donations-niveau
Glad bruger : 20.00 DKK pr. måned ▼

Q U I C K P O V

06/04/2017

POV's Dansk Vestindien-kalender – april-juni 2017

29/04/2017

En tølper

26/04/2017

C'est la vie

16/04/2017

Jeff Koons og Louis Vuitton indgår samarbejde

10/04/2017

DR's 'Historien om Danmark' del 1 skuffer – igen skal vi høre (mest) om mænd fortalt af hvide mænd

N P R O V E R S K R I F T E R

- Veterans At Risk Of Suicide Negotiate A Thorny Relationship With Guns
- A New Generation Overthrows Gender
- Why White Evangelicals Are 'Splintering' Politically
- Teen Shot Dead By Police As His Car Was Driving Away, Chief Says
- Puerto Rico Eyes Options As It Faces Debt Deadline — Again

B B C O V E R S K R I F T E R

- US anti-missile system operational in South Korea
- France election: Le Pen accused of plagiarising Fillon
- Japan's ultra-luxurious train hits the tracks for its maiden journey
- US screenwriters' strike averted
- Brexit: UK 'will not enter into briefing war' with EC